Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71“

KOM(2004) 830 v konečnom znení – 2004/0284 (COD)

(2006/C 24/09)

Rada sa 14. januára 2005 rozhodla podľa článku 251 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva konzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, poverená prípravou návrhu stanoviska na túto tému, prijala svoje stanovisko 5. septembra 2005. (Spravodajca: pán RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO)

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 420. plenárnom zasadnutí 28. a 29. septembra 2005 (schôdza z 28. septembra 2005) 171 hlasmi za, žiadnym hlasom proti, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. **Úvod**

1.1 Nariadenia č. 1408/71 a č. 574/72 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodinných príslušníkov, pohybujúcich sa v rámci Európskej únie, sa od svojho schválenia postupne upravovali, s cieľom prispôsobiť sa vývoju, ktorým prechádzali spomínané systémy a dávky.

1.2 V podstate ide o zosúladenie nariadenia s legislatívnymi úpravami, ku ktorým dochádza v členských krajinách, ako aj o ich prispôsobenie jednotlivým rozsudkom Súdneho dvora. V tomto zmysle sa návrh nariadenia, predložený výboru na posúdenie, snaží hlavne zachytiť zmeny, ku ktorým došlo v národnej legislatíve nových členských štátov a zavŕšiť zjednodušovanie postupov pri využívaní zdravotnej starostlivosti v zahraničí rozšírením tejto zmeny aj na dávky, poskytované v prípadoch pracovných úrazov a chorôb z povolania.

1.3 Nariadením č. 631/2004 ([1]) sa realizovala posledná úprava obidvoch nariadení, ktorá zavádza vyššie spomínané zmeny, týkajúce sa postupov pri prijímaní zdravotnej starostlivosti v inom členskom štáte. K spomínanému návrhu nariadenia výbor vypracoval príslušné stanovisko ([2])

1.4 Napriek tomu, najväčšia úprava týkajúca sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskej únie bola zavedená nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 ([3]), ktoré bolo po šiestich rokoch prerokovávania v inštitúciách EÚ schválené a uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie*. Toto nariadenie, ktoré nahrádza nariadenie č. 1408/71 ešte nevstúpilo do platnosti, pretože sa čaká na schválenie jeho vykonávacieho nariadenia, ktoré nahradí súčasné nariadenie č. 574/72.

Čo sa týka nariadenia o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, EHSV vypracoval stanovisko ([4]) k návrhu, ktorý predložila Komisia.

2. **Obsah návrhu**

2.1 Návrh obsahuje úpravy dvoch nariadení. Na jednej strane nariadenia č. 1408/71 a na strane druhej nariadenia č. 574/72, ktoré stanovuje postupy pri uplatňovaní predchádzajúceho nariadenia. Obidve úpravy navzájom nesúvisia, pretože majú rôzny právny základ, ako sme už spomenuli v bode 1.2 tohto stanoviska.

2.1.1 Pokiaľ ide o nariadenie 1408/71, dochádza k zmenám v niektorých jeho prílohách. Tieto prílohy zaznamenávajú špecifické situácie v rôznych členských štátoch, ktoré musia byť explicitne v týchto prílohách spomenuté, aby z nich občania mohli mať zodpovedajúci prospech.

2.1.2 Pokiaľ ide o nariadenie č. 574/72, k zmenám dochádza kvôli zjednodušeniu textu a administratívnych formalít, ktoré v súčasnosti jestvujú pri využívaní zdravotnej starostlivosti v prípadoch pracovného úrazu alebo choroby z povolania v inom členskom štáte, pričom sa uplatňujú rovnaké kritéria na zjednodušenie postupov pri prijímaní zdravotnej starostlivosti všeobecného charakteru, tak ako sú stanovené v nariadení č. 631/2004.

([1]) Ú. v. EÚ L 100, 6.4.2004.

([2]) Stanovisko EHSV na tému: „*Návrh nariadenia Rady (ES) o zosúladení systémov sociálneho zabezpečenia*“ Spravodajca: pán Rodríguez García-Caro – Ú. v. ES C 75, 15.3.2000).

([3]) Ú. v. EÚ L 166, 30. 4.2004.

([4]) Stanovisko EHSV na tému: „*Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 v súvislosti s harmonizáciou práv a zjednodušením postupov*“ (Spravodajca: pán Boldt – . Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004).

3. **Všeobecné poznámky**

3.1 Výbor víta obsah návrhu a teda skutočnosť, že sa pokračuje v nastolenom smerovaní vylepšovania a zjednodušovania zavedených postupov, aby boli lepšie koordinované systémy sociálneho zabezpečenia v Európskej únií. Výborom vždy priaznivo prijme každú zmenu, ktorá prináša prospech občanom Európskej únie a zjednodušuje ich vzťahy s úradmi v členských krajinách.

3.2 Takisto výbor pozitívne hodnotí návrh nariadenia, pretože jasne podporuje jednu zo štyroch slobôd, o ktoré sa opierala Európska únia v svojich začiatkoch, voľný pohyb pracovnej sily a v súčasnosti, rozšírením tohto práva, voľný pohyb osôb, ktorých sa toto nariadenie týka. Preto musí výbor ešte raz zopakovať svoju požiadavku, aby rôzne orgány Únie a členských štátov napredovali pri odbúravaní existujúcich prekážok, aby sa tak vytvoril skutočný priestor voľného pohybu osôb v rámci Európskej únie, ako aj aby sa vytvorilo skutočné sociálne právo. EHSV súhlasí s obsahom návrhu, keďže prináša nový prvok pri podpore jedného zo základných práv občanov.

3.3 Zdĺhavý proces spolurozhodovania môže viesť k tomu, že sa v obsahu návrhov objavia dôležité zmeny. V jednom z predchádzajúcich stanovísk výboru ([5]) k jednému návrhu s čiastočnými úpravami obidvoch nariadení, sme sa vyjadrili na tému potreby reagovať a vyjadriť svoj názor v reálnom čase, hlavne pokiaľ ide o takýto typ návrhov, týkajúcich sa zmien v sociálno-pracovných predpisoch. Tento názor bol ratifikovaný neskorším stanoviskom EHSV ([6]), kde sa poukazovalo na možnosť umožniť výboru vyjadriť sa k akejkoľvek zmene alebo úprave textu počas rozhodovacieho procesu. Z týchto dôvodov EHSV znovu zdôrazňuje potrebu brať na vedomie rolu výboru pri týchto postupoch.

3.4 Okolnosti popísané v bode 3.3 sú ešte evidentnejšie po schválení a uverejnení nariadenia č. 883/2004 ([7]) o koordinácií systémov sociálneho zabezpečenia. V stanovisku ([8]), ktoré svojho času vydal výbor, bola vyjadrená potreba sledovania ďalšieho vývoja návrhu, vzhľadom k jeho komplexnosti a vzhľadom k množstvu zmien, ktoré sa objavia počas prerokovávania. Štyri roky po vydaní stanoviska bolo prijaté nariadenie opäť bez toho, aby sa EHSV mohol k jeho zneniu vyjadriť.

Vzhľadom k dôležitosti takéhoto typu nariadení a tiež preto, že si myslíme, že je dôležité vypočuť si názor EHSV v najvhodnejšej chvíli, výbor žiada, aby sa konzultačný proces upravil, aby úloha, ktorú zohráva organizovaná občianska spoločnosť v legislatívnych procesoch Európskej únie bola efektívnejšia.

Z rovnakého dôvodu a s cieľom dať zmysel názoru výboru, prezentovaného vo vyššie spomenutom stanovisku, EHSV považuje za potrebné vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy k novému nariadeniu č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré nahradí aktuálne platné nariadenie č. 1408/71.

3.5 Výbor si tiež myslí, že poradný výbor by mal verne a v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 1408/71 plniť svoju poradenskú úlohu v otázkach sociálneho zabezpečenia migrujúcich pracovníkov, ustanovenú v hlave V spomínaného nariadenia. Spomínaný výbor, zložený hlavne zo zástupcov odborových zväzov a zamestnávateľov, je priamym fórom, prostredníctvom ktorého sociálni a ekonomickí aktéri prezentujú inštitúciám svoje názory – vo forme stanovísk alebo návrhov – na úpravy a zmeny, týkajúce sa sociálneho zabezpečenia na úrovni Spoločenstva.

3.6 Článok 90 nariadenia č. 883/2004 stanovuje zrušenie nariadenia č. 1408/71, s výnimkou niektorých presne vymedzených prípadov, a článok 91 stanovuje nadobudnutie platnosti tohto nariadenia na 20. deň po jeho uverejnení. Napriek tomu, druhý odstavec spomínaného článku upozorňuje, že bude platiť odo dňa nadobudnutia účinnosti vykonávacieho nariadenia.

V tomto zmysle, a ešte pred začatím Európskeho roku mobility pracujúcich v roku 2006, výbor vyzýva inštitúcie Európskej únie a členské štáty, aby bol proces vypracovania a schválenia nového vykonávacieho nariadenia čo možno najrýchlejší a najefektívnejší, aby mohli vstúpiť do platnosti ustanovenia nového nariadenia o koordinácii, a aby sa tak mohli čo najrýchlejšie nahradiť zložité ustanovenia súčasného nariadenia č. 1408/71.

4. **Poznámky**

4.1 Nariadenie Rady č. 1408/71, týkajúce sa uplatňovania systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva.

4.1.1 Článok 1 návrhu mení a dopĺňa prílohy I, II, IIa, III, IV a VI nariadenia.

([5]) Stanovisko EHSV na tému: *„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71“* (Spravodajca: pán Rodríguez García-Caro – Ú. v. ES C 367, 20.12.2000).

([6]) Stanovisko EHSV na tému: *„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci Spoločenstva, a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 v súvislosti s harmonizáciou práv a zjednodušením postupov“* (Spravodajca: pán Boldt – . Ú. v. EÚ C 32, 5.2.2004).

([7]) Ú. v. EÚ L 166, 30.4.2004.

([8]) Stanovisko EHSV na tému: *„Návrh nariadenia Rady (ES) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia“* (Spravodajca: pán Rodríguez García-Caro – Ú. v. ES C 75, 15.3.2000).

4.1.2 S cieľom zohľadniť zmeny, ku ktorým došlo v slovenskej legislatíve, sa upravuje časť II v prílohe I, týkajúca sa rozsahu pôsobnosti nariadenia vzhľadom k tomu, kto sa považuje za „rodinného príslušníka“.

4.1.3 Kvôli zmenám vo francúzskej legislatíve sa mení časti I v prílohe II, týkajúca sa zvláštnych systémov pre samostatne zárobkovo činné osoby, vyňatých z rozsahu pôsobnosti nariadenia.

4.1.4 Následkom úprav zákonov v legislatíve Estónska, Lotyšska a Poľska sa upravuje časť II v prílohe II, týkajúca sa špeciálnych dávok pri narodení dieťaťa alebo adopcií, ktoré sú vyňaté z rozsahu pôsobnosti nariadenia. Takisto sa upravuje spomínaná príloha pokiaľ ide o Luxembursko, na základe rozhodnutia Európskeho súdneho dvora, ktoré uvádza, že špeciálne dávky pri narodení dieťaťa a pri adopcií by nemali byť vyňaté z rozsahu pôsobnosti nariadenia, ale že predstavujú exportovateľné rodinné dávky.

4.1.5 Následkom rôznych aktualizácií a úprav legislatív v Nemecku, na Slovensku, v Lotyšsku a v Poľsku sa upravuje príloha IIa nariadenia, týkajúca sa špeciálnych dávok, ktoré nie sú príspevkové.

4.1.6 Aby sa mohli zrušiť zbytočné body a tak zjednodušiť obsah dokumentu, upravuje sa časť A v prílohe III, týkajúca sa ustanovení dohôd o sociálnom zabezpečení, ktoré platia i naďalej, napriek ustanoveniam nariadenia o ich zrušení.

Takisto sa na tento istý účel mení časť B v prílohe III, týkajúca sa ustanovení dohôd o sociálnom zabezpečení, výhody ktorých sa nevzťahujú na všetky tie osoby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie. V dokumente sa upravuje číslovanie a zapracovávajú sa doňho zmluvy a bilaterálne dohody, ktoré spĺňajú predpoklady na to, aby boli do prílohy zaradené.

4.1.7 Aby sa zachoval súlad s legislatívou Českej republiky, upravuje sa časť A v prílohe IV, ktorá preberá ustanovenia národnej legislatívy, podľa ktorých je výška invalidných dávok nezávislá od dĺžky obdobia poistenia.

Z toho istého dôvodu a so zreteľom na Českú republiku a Estónsko sa upravuje časť C v prílohe IV, týkajúca sa prípadov, kedy je možné upustiť od dvojitého výpočtu dávok, pretože nikdy nepovedie k vyššiemu výsledku.

Kvôli zmenám v legislatíve Slovenskej republiky sa upravuje časť D v prílohe IV, týkajúca sa dávok a dohôd o kumulácií dávok rovnakého druhu, na ktoré má osoba nárok na základe legislatívy dvoch alebo viacerých členských štátov.

4.1.8 Vzhľadom k zmenám v legislatíve Holandska sa upravuje príloha VI, týkajúca sa zvláštnych prípadov uplatňovania právnych predpisov určitých členských štátov.

4.1.9 Zmeny a doplnenia rôznych príloh k nariadeniu č. 1408/71 spĺňajú niekoľko funkcií, na ktoré chce výbor poukázať.

V prvom rade zdôrazňujeme, že spomínané zmeny a doplnenia zjednodušujú text a tak vylepšujú jeho použiteľnosť a zrozumiteľnosť. V tomto zmysle sa ďalej pokračuje smerom vytýčeným nariadením č. 883/2004 o koordinácií systémov sociálneho zabezpečenia, ktorého cieľom je zjednodušiť a zmodernizovať spomínanú koordináciu, avšak s prihliadnutím na národné legislatívy, týkajúce sa sociálneho zabezpečenia. Kvôli tomu výbor tieto úpravy podporuje.

V druhom rade konštatujeme, že niektoré národné legislatívy zaviedli pre určité prípady nové dávky sociálnej podpory, ktoré znamenajú pokrok v sociálnej oblasti daných členských štátov. V tomto smere je výbor spokojný s pokrokom, ktorý dosiahnu v oblasti sociálnych práv jednotlivé členské štáty, ale vyjadruje svoju ľútosť nad tým, že občania nových členských štátov musia čeliť zvláštnym administratívnym prekážkam.

4.1.10 Na záver si výbor myslí, že by sa mala vypustiť časť II v prílohe II nariadenia. Členské štáty by sa mali orientovať podľa rozhodnutí Európskeho súdneho dvora, pokiaľ sa týkajú toho, že príspevky pri narodení dieťaťa a pri adopcii nie sú špeciálne, ale rodinné dávky a preto sú exportovateľné. Prajeme si, aby jednotlivé členské štáty prevzali túto právnu skutočnosť skôr, než ju Súdny dvor, prostredníctvom rozsudkov, ustanoví za platnú v rámci celej Európskej únie.

4.2 Nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 stanovujúce postup na vykonávanie nariadenia (EHS) č. 1408/71.

4.2.1 Článok 2 návrhu upravuje štyri články nariadenia, všetky týkajúce sa zdravotnej starostlivosti pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania.

4.2.2 Vypúšťajú sa odseky 5 a 6 v článku 60, týkajúce sa vecných dávok v prípade trvalého pobytu v inom členskom štáte ako v príslušnom členskom štáte. Rušia sa formality spojené s nahlasovaním, ktoré sa v praxi nedodržiavali.

Výbor schvaľuje všetky opatrenia na zjednodušenie a odstránenie neužitočnej byrokracie.

4.2.3 Nahrádza sa text článku 62 (vecné dávky v prípade pobytu v inom členskom štáte ako v príslušnom členskom štáte). Zavedením karty zdravotného poistenia sa odstránia zbytočné formality, ktoré budú v každom prípade riešiť kompetentné úrady členských štátov a nie dotyčná osoba, pričom znenie článku 21 teda ostáva také isté ako znenie po úprave zavedenej nariadením č. 631/2004.

Výbor podporuje zmeny, ktoré zjednodušia prístup občanov k dávkam, na ktoré majú nárok.

4.2.4 Mení a dopĺňa sa odsek 2 článku 63, týkajúci sa vecných dávok zamestnancov pri zmene trvalého pobytu alebo návrate do krajiny trvalého pobytu, ako aj pracujúcim s povolením na presun do iného členského štátu na účel využitia lekárskej starostlivosti. Táto zmena je potrebná kvôli tomu, že sa v tomto článku odkazuje na odseky 5 a 6 článku 60, ktoré boli zrušené týmto istým návrhom nariadenia.

4.2.5 Mení sa odsek 1 článku 66, týkajúci sa napadnutia pracovného charakteru úrazu alebo choroby, aby sa zrušil odkaz na článok 20 nariadenia, ktorý bol svojho času zrušený nariadením č. 631/2004.

4.2.6 Výbor podporuje všetky zavedené zmeny a doplnenia, pretože vylepšujú nariadenie pokiaľ ide o zjednodušenie jeho obsahu a odstránenie byrokracie a tak uľahčujú vzťah občanov s úradmi.

5. **ZÁVER**

5.1 Vo všeobecnosti výbor pozitívne prijíma návrh nariadenia a svoje pripomienky uvádza v tomto stanovisku. Sme si vedomí toho, že je dobre, že sa zjednoduší a vylepší text nariadenia č. 1408/71 a 574/72, aby sa uľahčil voľný pohyb občanov Európskej únie, ale domnievame sa, že by bolo ešte lepšie, keby do platnosti vstúpilo nariadenie č. 883/2004, ktoré samo o sebe predstavuje celkové zjednodušenie s veľkým dosahom, týkajúce sa koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia.

5.2 Keďže sa počas dlhého procesu prerokovávania nariadenia č. 883/2004 výbor nemohol vyjadriť ku konečnej verzii textu, myslíme si, že je potrebné bezodkladne vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na túto tému, skôr než sa začne legislatívny proces nového vykonávacieho nariadenia, ktorý dokončuje Komisia.

5.3 Ako výbor dôrazne vyzývame Komisiu, aby čo možno najskôr ukončila návrh vykonávacieho nariadenia a Radu a Európsky parlament, aby počas legislatívneho procesu pri schvaľovaní spomínaného nariadenia konali rýchlo, aby sa neopakoval zdĺhavý proces tak ako pri schvaľovaní nariadenia č. 883/2004, a to hlavne so zreteľom na skutočnosť, že rok 2006 bude rokom mobility pracujúcich.

5.4 Čo sa týka reforiem načrtnutých v jednotlivých prílohách k nariadeniu č. 1408/71, výbor žiada, aby bola čo najskôr zrušená reforma uvedená v časti II v prílohe II, týkajúca sa špeciálnych dávok pri narodení dieťaťa a adopcii a to v spoločnej zhode členských štátov, ktoré si ešte zachovávajú výnimku.

V Bruseli 28. septembra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND